

Emlékezés ifj. Boér Elekre (1898-1954), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára

Remembering Elek Boér jr. (1898-1954), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences

Ifj. Boér Elek jogász, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja 1898. szeptember 13-án született Kolozsváron. Újfehértón (Szabolcs-Szatmár vármegye) hunyt el 1954. június 28-án.

Édesapja id. Boér Elek (1872-1952) jogász, egyetemi tanár, számos, részben idegen nyelven, külföldön megjelent könyv és tanulmány szerzője, bíró, országgyűlési képviselő, a közigazgatási bíráskodás tudományos nemzetközileg is nagyra értékelt művelője volt. Ifj. Boér Elek édesanyja Gyárfás Róza volt.

Ifj. Boér Elek jogi tanulmányait 1922-ben fejezte be Szegeden, a Ferenc József Tudományegyetemen. 1922. június 22-én „kormányzógyűrével”, *sub auspiciis Gubernatoris* avatták az államtudományok doktorává. Itt utalunk arra, hogy édesapját, id. Boér Eleket a Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetemen 1898-ban *sub auspiciis Regis* avatták jogtudományi doktorrá.

Ifj. Boér Elek gyakorlati ismereteinek fejlesztése és elmélyítése érdekében a budapesti Keleti Kereskedelmi Akadémia oklevelét, diplomáját is megszerezte. A diploma megszerzését követően elméleti ismereteinek bővítése céljából külföldön is folytatott egyetemi tanulmányokat.

Az 1929-1930. évi tanévben magyar állami ösztöndíjjal a berlini Collegium Hungaricumba került felvételre. Berlinben folytatott egy tanéven keresztül közgazdasági tanulmányokat. A következő, az 1931-1932. évi tanévet pedig a Rockefeller-alapítvány ösztöndíja segítségével az Amerikai Egyesült Államokban, a Yale és a Columbia Egyetemeken töltötte.

1929-ben a Szegedi Egyetem Jog- és Államtudományi Karán magántanárrá képesítették, habilitálták a közgazdaságtan elmélete tárgy köréből. Ettől az évtől kezdve a Kecskeméti Református Jogakadémián a hitel- és perjog tanáraként oktatott. 1940-ben, a Második Bécsi Döntést követően (1940. augusztus 30.) a Kolozsvári Egyetem nyilvános rendkívüli tanára lett. Három évvel később, 1943-ben lett nyilvános rendes tanár. A második világháborút követően Kolozsvárról távozni kényszerült. 1945 és 1949 között a Szegedi Egyetem nyilvános rendes tanára volt. 1949-ben rendelkezési állományba került, ami nyugdíjazását, munkaviszonyának megszűnését jelentette.

Ifj. Boér Elek külföldi tanulmányai idején a konjunktúra-probléma állott Európában és Európán kívül egyaránt a tudományos érdeklődés homlokterében. Ebből adódóan az ő érdeklődése is e kérdés felé fordult. Tudományos kutatásának fókuszában a konjunktúrakutatás állt, mely az első világháborút követően a közgazdaságtan egyik legdinamikusabban fejlődő területévé vált.

1927-ben a Magyar Tudományos Akadémia pályázatot hirdetett „A konjunktúraelmélet alapjai, a konjunktúrakutatás módszere és eddigi eredményeinek bírálata” címmel. Fontos megemlíteni, hogy ifj. Boér Elek egyik, „A konjunktúra elmélete” című, egyik legjelentősebb munkája éppen ebben az évben jelent meg.

Ebben a munkájában a gazdasági helyzetváltozások okait kutatva sorra vizsgálta az addigi konjunktúra-magyarázatok, a pénzforgalmi oldalról való megvilágítással szemben további tényezők figyelembevételét is javasolta, rámutatva az árstabilizáció nehézségeire. Behatóan foglalkozott Keynes sokat vitatott konjunktúraelméletével, az endogén (a gazdasági életből származó) okok mellett az exogén konjunktúra-okok előtérbe helyezését javasolja, Joseph Aloay Schumpeter megállapításaihoz hasonlóan.

Magyar nyelven publikált dolgozatai mellett német folyóiratokban is több értekezést tett közzé. Figyelemmel kísérte a közgazdaság szerkezetében végbemenő változásokat, levonva ezek tanulságait. A gazdasági politika egyes kérdéseivel is behatóan foglalkozott, így például a Rooseveltt-féle rendszerrel vagy John Maynard Keynes kényszer-takarékossági tervével.

Ifj. Boér Eleket a Magyar Tudományos Akadémia 1941. május 16-án tartott közgyűlésén választotta levelező tagjának. Az MTA II. Bölcséleti, társadalmi és történeti tudományok osztályának lett tagja. A II. osztályon belül a Bölcséleti és társadalmi alosztályban, majd 1946. december 19-től - ekkortól került sor az alosztály nevének lényegi, tartalmi vonatkozásban irrelevánsnak tekinthető módosítására - a Bölcséleti és társadalomtudományi alosztályban vállalt aktív szerepet.

Székfoglaló előadását 1942. február 23-án tartotta” A közgazdaságtan rendszere és a politika” címmel. Székfoglaló előadása a következő évben, 1943-ban nyomtatásban is megjelent.

Ifj. Boér Eleket a Magyar Tudományos Akadémia 1949. október 31-én tartott összes ülésén elfogadott új alapszabály 13. szakasza alapján a csupán formális, jelképes tagságot jelentő tanácskozó tagok kategóriájába sorolták. A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 30/1989. számú határozata alapján került sor tanácskozó taggá történő minősítésének eltörlésére. A Magyar Tudományos Akadémia 1989. évi rendes közgyűlésén ifj. Boér Elek akadémiai levelező tagságát folyamatosnak nyilvánította.

Említést érdemel, hogy ifj. Boér Elek oktatási és kutatási tevékenysége mellett a Hazai Bank titkára is volt. Nemzetközi elismertségének és tudományos munkássága értékelésének jele volt az, hogy a tekintélyes New York-i Econometric Society tagjának választotta.

If. Boér Eleket édesapjával együtt 1951-ben kitelepítették Újfehértóra, ahol 1954-ben önkézzel vetett véget életének.

Ifj. Boér Elek viszonylag rövid, két évtizedet átfogó tudományos munkássága hazai és nemzetközi viszonylatban egyaránt napjainkban is figyelmet érdemel.

ifj. Boér Elek főbb művei

A konjunktúra elmélete. Budapest, 1927.

Diszkont és pénzelmélet. Budapest, 1928.

A közgazdaságtan módszervitája a statika és a dinamika szempontjából. Kecskemét, 1931.

Rooseveltt kísérlete. Szeged, 1934.

A naturál- és reálgazdaság pénzgazdasági jelentőségéről. Budapest, 1935.

Magyarország helyzete a világgazdaságban. Kecskemét, 1936.

Natural- und Realwirtschaft. Tübingen, 1937.

Tőke és tőkeképződés. Szeged, 1937.

Az amerikai kapitalizmus és monopolisztikus verseny. Budapest, 1939.

Az arany és a kliring harca. Kolozsvár, 1943.
A közgazdaságtan és a politika. Budapest, 1943.
A verseny és a gazdasági rend. Budapest, 1943.
Szabad verseny és politika. Szeged, 1944.

Felhasznált irodalom

Gutenberg Nagy Lexikon, 6. kötet. Bernád – Buber, Budapest, 1932. 295.
Kenyeres Ágnes (főszerk.): Magyar Életrajzi Lexikon. I. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. 231.
MTA Tagajánlások. Budapest, 1941. 18.
Révai Nagy Lexikona, 21. kötet, Budapest, 1935. 163.
Uj Idők Lexikona, 3-4. Budapest, 1936. 975.

Váczai Péter
tanszékvezető egyetemi docens
Széchenyi István Egyetem (SZE)
Állam- és Jogtudományi Kar
e-mail: vaczip@sze.hu